

OM FORSKNINGSMOTALEN

Forskningsomtalen er laget av Folkehelseinstituttets område for helsetjenester, i et samarbeidsprosjekt med Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Omtalen skal være til støtte for beslutningtakere i kommunenes helse- og omsorgstjenester.

Kunnskapskommunen
Helse Omsorg Vest

FORSKNINGSOMTALE

Boformer for voksne med utviklingshemming

Hovedbudskap

Hva sier forskningen? Forfatterne av den systematiske oversikten konkluderte med at spredte boenheter er å foretrekke fremfor samlede boenheter for personer med utviklingshemming. Personer med lett grad av utviklingshemming ser ut til å kunne ha noen fordeler av å bo i «landsbyer» eller mer kollektive boformer.

Oversikten oppsummerer funn fra studier som har sammenlignet spredte og samlede boenheter. Spredte boenheter er definert som leiligheter og hus av samme type og størrelse som flertallet av befolkningen bor i. De fleste studiene om spredte boenheter hadde mindre enn åtte boenheter og en hadde 16. Samlede boenheter er definert som et stort antall boenheter, fra 20 til over 100, som danner et atskilt samfunn.

Det kan se ut til at samlede boenheter fører til generelt dårligere fysisk og psykisk helse enn spredte boenheter. Det gjelder spesielt for utfallene livskvalitet, sosial inkludering, materiell levestandard, selvbestemmelse, personlig utvikling og rettigheter. Det ser ikke ut til å være noen forskjell mellom samlede og spredte boenheter når det gjelder sikkerhet. Samlede boenheter er som regel rimeligere, men det er ingen holdepunkter for at samlede boenheter kan levere samme livskvalitet som spredte boenheter til en lavere pris. Studiene har ikke rapportert fagbakgrunn hos personalet eller varighet av arbeidsforholdet.

Bakgrunn

Utviklingshemming er en tilstand som er forårsaket av en forsinket eller avvikende utvikling hos et barn. Det finnes fire grader av utviklingshemming: lett, moderat, alvorlig og dyp. For å få diagnosen psykisk utviklingshemming må personen ha en betydelig funksjonsnedsettelse i intellektuelle, sosiale og praktiske ferdigheter. I en rapport fra Helsedirektoratet om utredning og diagnostisering av utviklingshemmede (2019) viser de til at forekomst av utviklingshemming i Norge ligger mellom 0,95 prosent og 1,23 prosent, dette tilsvarer mellom 47.000 og 61.500 personer.

Personer med nedsatt funksjonsevne har samme rettigheter som alle andre, blant annet til selvbestemmelse, deltagelse, inkludering og respekt. Type, utforming og plassering av bolig er viktig for livskvalitet, deltagelse og medbestemmelse. Valg av boform er individuelt og avhenger for eksempel av

vennskap, nærhet til familien, atferd, samt fysisk og kognitivt funksjonsnivå, personlig økonomi og tilgang på kommunale boliger.

I 2011 bodde 79 % av voksne med utviklingshemming med egen bolig i bofellesskap, 2 % i bokollektiv og 18 % i selvstendig bolig (hvor ikke naboen også hadde utviklingshemming). I 1994 var gjennomsnittlig gruppestørrelse 3,8 personer i bofellesskap, mens den i 2011 var på 8,1. I 1994 bodde 3 % i store bofellesskap, i 2010 bodde over halvparten, 54 %, sammen med 7 personer eller flere.

Hva er denne informasjonen basert på?

Forfatterne av den systematiske oversikten gjorde systematiske søk i aktuelle forskningsdatabaser i juni 2009 og fant til sammen ti studier (19 publikasjoner) som de inkluderte i oversikten. Antall deltakere i studiene varierte fra 11 til 919 og inkluderte til sammen nesten 2500 personer med ulik grad av utviklingshemming.

Ni studier sammenlignet beboere fra ulike boformer. Resultatene er presentert som en oppdeling av antall

studier med positivt utfall opp mot antall studier med negativt utfall (vote counting). Studiene var gjennomført i Storbritannia (6 studier), Irland (2 studier), Nederland (1 studie) og Australia (1 studie) som alle i likhet med Norge har hatt reformer av omsorgen for personer med utviklingshemming. Kunnskapskommunen Helse og Omsorg Vest var først og fremst interessert i å sammenligne effekten av ulike boformer på utfallene livskvalitet, selvbestemmelse, deltagelse i nærmiljøet, ressursbruk, fagbakgrunn hos personalet og varighet av arbeidsforholdet.

Systematisk oversikt

I systematiske oversikter søker man etter og oppsummerer studier som svarer på et konkret forskningsspørsmål. Studiene blir funnet, vurdert og oppsummert ved å bruke en systematisk og forhåndsbeskrevet fremgangsmåte.

Tillit til resultatet

Bibliotekar planla og gjennomførte i samarbeid med forsker og oppdragsgiver i januar 2020 søk etter oppsummert forskning i åtte tematisk relevante databaser. Søkestrategiene var utarbeidet på bakgrunn av forskningsspørsmålet og kombinerte emneord og tekstord for aktuell populasjon (personer med utviklingshemming) og tiltakene av interesse (ulike botilbud utenfor institusjon). Strategiene ble tilpasset søkemuligheter og begrensninger i den enkelte database. Vi kvalitetsvurderte oversiktene og omtaler her den beste oversikten. Vi søkte ikke etter nyere enkeltstudier. I søket fant vi en kommentarartikkel fra 2018 om ulike botil-

bud for personer med utviklingshemming (Cumella 2018). Artikkelen viser til at det har kommet lite ny forskning om effekt av ulike boformer etter 2009.

Når vi oppsummerer studier og presenterer et resultat, så er det viktig å si noe om hvor mye tillit vi kan ha til dokumentasjonen. Det handler om hvor trygge vi kan være på at resultatet er pålitelig (gjenspeiler virkeligheten). GRADE er et system vi bruker for å kunne bedømme tilliten til resultatet.

Den omtalte oversikten er vurdert til lav metodisk kvalitet, blant annet fordi forfatterne av oversikten ikke har vurdert metodisk kvalitet på de inkluderte studiene og heller ikke oppgitt effektestimater. Forfatteren av oversikten har heller ikke vurdert tilliten til den samlede dokumentasjonen. Resultatene fra oversikten må tolkes med stor forsiktighet.

Om denne forskningsomtalen

Forfattere Larun L., Dahm KT. Publisert 2020.

Kilde

[Mansell J, Beadle-Brown J. Dispersed or clustered housing for adults with intellectual disability: A systematic review. J Intellect Dev Disabil. 2009;34:\(4\):313-323.](#)

Referanse til annen litteratur

Cumella S, Lyons M. Shared-life communities for people with a learning disability: A review of the evidence. Br J Learn Disabil. 2018;46:163–171, <https://doi.org/10.1111/bld.12224>.